
Oksana Yatyshchuk**UKRAINIAN FOLKLORE AS THE SOURCE
OF HISTORICAL ETHNOGRAPHICAL KNOWLEDGE**

The article is devoted to research of Ukrainian folk art as a historical-ethnographic source. Folklore includes displaying of various elements of national life. Philosophy of ethnos and different aspects of national life are shown with the poetic language in the folklore. This fact is cause interest among anthropologists.

Key words: Folklore, carols, wedding songs, fairytale, socio-home lyrics.

УДК 94 (477) «179/1917»:[719:336]**Ігор Саламаха****ФІНАНСУВАННЯ ГАЛИЦЬКИМ КРАЙОВИМ СЕЙМОМ ОХОРОНИ ІСТОРИЧНИХ
ПАМ'ЯТОК СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.**

У статті досліджуються особливості фінансування Галицьким крайовим сеймом у другій половині ХІХ ст. охорони історичних пам'яток краю. Визначається, що найчастіше кошти із крайового бюджету виділялися на реставрацію найбільш відомих пам'яток церковної архітектури. Робиться припущення про вирішальний вплив галицьких урядовців-консерваторів на збільшення щорічних регулярних витрат Галицького крайового сейму на охорону пам'яток.

Ключові слова: фінансування, консерватор, Галицький крайовий сейм, історична пам'ятка, реставрація.

Від середини ХІХ ст. органи місцевої влади Галичини усе частіше розпочинають цікавитися станом збереження історичних пам'яток краю, подекуди контролюючи окремі, найбільш важливі, реставрації. Особливо цей процес набув поширення з початку 60-х рр. ХІХ ст., у зв'язку із появою Галицького крайового сейму, який частково взяв на себе обов'язки фінансування охорони історичної спадщини в Галичині, а також з активною діяльністю інституту консерваторів, спеціальних урядовців, призначених Віднем для нагляду за пам'ятками історії та культури. Витрати галицького парламенту на збереження пам'яток старовини у другій половині ХІХ ст. іноді були доволі значними, тому, доцільною видається необхідність дослідити цю проблему більш ґрунтовно.

Варто відзначити, що до 60-х рр. ХІХ ст. майже усі реставрації пам'яток старовини у Галичині здійснювалися на кошти, зібрані із добровільних пожертв населення або за рахунок установи, якій належала пам'ятка. Однак у 1866 р. Галицький крайовий сейм ухвалив рішення про запровадження з 1867 р. в крайовому бюджеті нової постійної рубрики (8-ї за порядком), яка містила б видатки на утримання і реставрацію історичних пам'яток. Офіційно вона носила назву «Утримання історичних пам'яток» і включала кошти, які сейм виділяв на охорону крайових пам'яток взагалі (у крайовому бюджеті позиція, яка містила ці кошти мала назву «Реставрація пам'яток в цілому, укладення та публікація наукових та урядових списків пам'яток що знаходяться у нашому краї») та кошти, виділені на конкретні реставраційні роботи. Сума, передбачена у бюджеті на так звані «загальні потреби», налічувала спершу 3000 гульденів і мала бути порівну розділена між східною та західною частинами краю. Однак з 1876 р. вона була зменшена вдвічі і відтоді становила лише 1500 гульденів [1, арк. 67].

З 1892 р. назву згаданої позиції у крайовому бюджеті замінено на нову. Приводом до цього став конфлікт між щойно утвореним «колом» консерваторів та кореспондентів Східної Галичини та крайовим віділом. Спричинило його невідповідне, на думку галицьких урядовців, використання коштів галицькими консерваторами, позаяк більшу частину грошей, передбачених у крайовому бюджеті на 1889 та 1890 рр., вони використали на обладнання консерваторських бюро та на видання публікацій, а не безпосередньо на охорону пам'яток. Конфлікт вдалося владнати лише після того, як консерватори пообіцяли більш ощадливо витратити кошти. Крайовий віділ також пішов на певні поступки і згадана позиція у крайовому бюджеті, через яку розпочався конфлікт, змінила назву і відтоді почала називатися «На утримання консерваторських канцелярій у Львові та Кракові, укладення та публікація наукових та урядових списків пам'яток що знаходяться у нашому краї». Причому обумовлювався розмір виплат консерваторам обох пам'ятко-охоронних організацій становитиме 3000 гульденів [15, s. 15–16]. Кошти ці мали видаватися до рук президентів або секретарів львівського «кола» та краківського «грона» і могли витратитися консерваторськими організаціями на власний розсуд без вказівок «згори». Через чотири роки згадана сума була збільшена до 4000 гульденів [18, s. 21], і після грошової реформи 1892–1899 р. та запровадження нової офіційної валюти крони, становила вже 8000 крон [22, s. 21].

Іноді невеликі суми видавалися на проведення конкретних реставраційних робіт. Так, на своєму засіданні, що відбулося 18 вересня 1891 р., львівське «коло» постановило виділити із власних коштів 100 гульденів на реставрацію Звіринецької брами у Жовкві, за умови, що магістрат міста докладе до цієї суми ще стільки ж, а відновлювальні роботи будуть проведені згідно із вказівками та рекомендаціями консерватора Ю. Захаревича [4, арк. 19]. Міська рада Жовкви погодилася і вже до осені наступного року ця пам'ятка стародавньої архітектури була відреставрована [3, арк. 8].

Розмір коштів, які Галицький крайовий сейм щорічно виділяв з крайового бюджету на охорону історичних пам'яток постійно змінювався, про що свідчить наступна таблиця [7, s. 13; 8, s. 14; 11, s. 13; 23, s. 32]:

Таблиця 1

Витрати Галицького крайового сейму на охорону історичних пам'яток Галичини

Рік	Кошти, передбачені у крайовому бюджеті на охорону пам'яток
1868 р.	8500 гульденів
1876 р.	6750 гульденів
1880 р.	10900 гульденів
1885 р.	16410 гульденів
1890 р.	13760 гульденів
1895 р.	22420 гульденів
1900 р.	68240 крон

З таблиці випливає, що розмір коштів, які щорічно видавалися крайовою владою на утримання історичних пам'яток мав постійну тенденцію до зростання. На нашу думку, не останню роль у цьому відіграла активність галицьких консерваторів, які постійно добивалися від крайової влади збільшення фінансування охорони пам'яток у Галичині.

У 60–80-ті роки XIX ст. консерватори Східної та Західної Галичини щороку мали готувати списки пам'яток, які, на їх думку, потребували реставрації, і подавати їх на затвердження до Галицького крайового сейму. Після затвердження їм видавалася необхідна сума. У кінці кожного року консерватори мали відзвітуватися про використання коштів [2, арк. 72–72 зв.]. Такий порядок використання бюджетних коштів зберігався до 1887 р., коли внаслідок реформування пам'ятко-охоронних органів у Галичині різко зросла чисельність консерваторів. Відтоді гроші із крайового бюджету видавалися лише на конкретні реставрації і використання коштів мали контролювати консерватори окремих консерваторських округів.

З появою у Галичині двох консерваторських організацій, контроль за фінансами, які виділялися із крайового бюджету, перейшов до них. Однак контроль цей був більше номінальний аніж фактичний, позаяк кошти часто виплачувалися організаторам реставрацій. У разі невідповідного, на думку пам'ятко-охоронців, використання коштів найбільше що могли зробити консерватори, це пожалітися органам місцевої влади та попросити їх вжити відповідних заходів.

Після того як посаду консерватора зайняв Мечислав Потоцький, він запровадив практику щорічних поїздок з метою контролю за реставраційними роботами у тій чи іншій місцевості, або щоб віднайти нові невідомі історичні пам'ятки. Спершу консерватор здійснював ці поїздки за власний кошт, а з 1871 р. почав отримувати від Галицького крайового сейму досить значну суму (в середньому 500 гульденів щороку) на подорожі [1, арк. 41]. Варто зазначити, що пізніше подібну практику запозичили «грона» консерваторів.

З 1879 р. Галицький крайовий сейм щорічно почав виділяти досить значну суму у розмірі 7900 гульденів на утримання крайових архівів актів міських і земських у Львові та Кракові. Для цього у крайовому бюджеті була запроваджена відповідна стаття. Також Галицький крайовий сейм розпочав фінансувати «дослідження та відновлення письмових та археологічних пам'яток «які проводились у закладі імені Оссолінських. Щорічно Оссолінеум на ці потреби отримував з крайового бюджету 250 гульденів [7, s. 13]. У 1878 р. ця сума була збільшена до 500 гульденів (після грошової реформи 1890 р. – 1000 крон) і її розмір залишався незмінним аж до 1914 р. [6, s. 10].

Окрім щорічних постійних статей до 8-ї рубрики крайового бюджету регулярно вносилися окремі статті на фінансування окремих реставраційних чи дослідницьких робіт. Найчастіше це робилося на прохання організаторів чи виконавців таких робіт, а інколи й самих галицьких консерваторів чи одного із двох крайових консерваторських «грон». Варто відзначити що до 1890 р. таких статей у бюджеті було відносно небагато. Однак з часом Галицький крайовий сейм почав більш щедро фінансувати реставраційні роботи, і не останню роль у збільшенні фінансування відіграли обидві консерваторські організації, які постійно вимагали від галицького парламенту профінансувати ту чи іншу реставрацію.

Так, у 1880 р. Галицький крайовий сейм вніс у бюджет на 1881 р. статтю про виділення 1000 гульденів на внутрішнє упорядкування собору святого Юра у Львові. А у крайовий бюджет на 1882 р. були включені статті про фінансування реставрації Дрогобицького парафіяльного костелу св. Варфоломія (у сумі 3000 гульденів) та реставрації іконостасів у Сеняві та Богородчанах (1000 гульденів) [9, s. 11]. Цього ж року сейм вперше висловив своє зацікавлення пам'ятками княжого Галича. 19 жовтня 1882 р., галицькі депутати прийняли рішення виділити 2000 гульденів на археологічні пошуки на території стародавньої галицької столиці [9, s. 12]. А у 1884 р. сейм постановив видати з крайового бюджету 4500 гульденів на реставрацію галицької парафіяльної церкви Різдва Христового, помилково вважаючи її соборною церквою княжого Галича [10, s. 13].

У 1885 р. Галицький крайовий сейм виділив з бюджету одноразову грошову допомогу в розмірі 2500 гульденів на реставрацію дерев'яної церкви Святого Духа у Рогатині і ще стільки ж на відновлення латинської кафедри у Перемишлі. Контроль за використанням коштів депутати сейму доручили тодішньому консерватору другої секції Войцеху Дідушицькому [5, арк. 11 зв.].

Через два роки Галицький крайовий сейм затвердив у бюджеті на 1887 р. схожі статті про виділення 1000 гульденів одноразової допомоги на відновлення костелу Святої Марії у Ярославі та 2000 гульденів на реставрацію греко-католицької церкви Святого Норберта у Кракові [12, s. 11]. У 1888 р. в крайовий бюджет внесено статті про виділення субвенцій на відновлення стародавніх образів у Надвірній (300 гульденів), реставрацію творів мистецтва в парафіяльному костелі в Бечу (1000 гульденів) [13, s. 12].

Варто відзначити, що у 80-і рр. XIX ст., за невеликими виключеннями, Галицький крайовий сейм фінансував здебільшого реставраційні роботи у східній частині краю. І не останню роль у цьому відіграв авторитет В. Дідушицького, який, офіційно займаючи посаду консерватора другої секції Східної Галичини, неформально вважався головним пам'ятко-охоронцем цієї частини краю і мав певні політичні важелі впливу на сейм. З утворенням у 1889 р. двох консерваторських організацій фінансування реставраційних робіт з крайового бюджету не припинилося. Новопризначені галицькі пам'ятко-охоронці лише мали щорічно пересилати крайовому віділу списки пам'яток, які, на думку консерваторів, заслуговували на реставрацію. Однак, варто відзначити, що у першій половині 90-рр. XIX ст. Галицький крайовий сейм фінансував лише реставраційні роботи, які проводилися у Західній Галичині. Так, у крайовому бюджеті на 1890 та 1891 рр. були передбачені статті про фінансування реставрації костелу Богородиці в Кракові (по 2000 гульденів щороку). У 1891 та 1892 рр. з крайового бюджету видано 5000 гульденів на реставрацію парафіяльного костелу в Бечі (район Кросно) (щороку по 2500 гульденів). Також у бюджет на 1892 р. закладено кошти на реставрацію стародавніх пам'ятників Острозьких та Тарновських, що знаходилися в кафедральному костелі у Тарнові [14, s. 16; 10, s. 16]. У бюджеті на 1894 р. були передбачені кошти на реставрацію костелу св. Кінги у Бохні (поблизу Кракова) [16, s. 19].

Однак з середини 90-х років XIX ст. фінансування реставраційних робіт у Східній Галичині з боку Галицького крайового сейму відновилося. Так у крайовий бюджет на 1895 р. закладено позицію про субвенцію у розмірі 500 гульденів на покриття дахом костелу отців-бернардинів у Дуклі. Також ухвалено профінансувати реставраційні роботи в Олеському замку. На це з бюджету виділялося 3000 гульденів. У 1895–1896 рр. у крайовий бюджет включені статті про фінансування реставраційних робіт у Жовківському замку (по 3000 гульденів щорічно) [17, s. 19]. А у 1896 р. сейм ухвалив рішення профінансувати реставрацію стародавньої церкви у селі Старий Яр (на північ від сучасного Яворова), виділивши на це 200 гульденів [18, s. 22].

Особливо щедрим на фінансування східногалицьких пам'яток був 1897 р. Галицький крайовий сейм вирішив виділити із крайового бюджету 2000 гульденів на реставрацію стародавнього костелу Бернардинів у Пшеворську (тепер у Польщі, поблизу міста Ярослав), 100 гульденів церковному комітету в селі Бунів (за 11 км від Яворова), та 300 гульденів єврейській громаді Лешніва (на північ від Бродів) на реставрацію стародавньої синагоги, що знаходилась у цьому містечку [19, s. 23]. У 1898 р. на завершення відновлювальних робіт у цій же синагозі сейм ухвалив виділити ще 500 гульденів [20, s. 25].

Варто відзначити, що пам'ятки Західної Галичини фінансувалися у ці роки більш щедро. Так, 1 лютого 1896 р. Галицький крайовий сейм ухвалив рішення розпочати фінансування реставраційних робіт у замку Вавель в Кракові. На реставрацію кафедрального костелу у Вавелі вирішили виділити 100 тис. гульденів, розтягнувши виплату цих коштів на 10 років (по 10 тис. щорічно). Окрім цього у другій половині 90-х рр. XIX ст. сеймом ухвалено виділити 4000 гульденів на реставраційні роботи в римо-католицькому костелі у Бечі (1896–1897 рр.) [18, s. 22], 7200 гульденів – у Домінініканському монастирі у Кракові (1895–1896, 1898 рр.) [20, s. 25], 6000 гульденів – у костелі Божого Тіла у Кракові (1899–1901 рр.) [21, s. 24], 1500 гульденів – на реставрацію органів у костелі отців Бернардинів у Лежайську (1898–1900 рр.) [20, s. 24]. У 1899 р. було вирішено профінансувати розраховану на кілька років реставрацію парафіяльного костелу

святих Петра і Павла у Кракові. На ці реставраційні роботи Галицький крайовий сейм ухвалив виплатити впродовж 1899–1903 рр. 10 тис. гульденів [21, s. 24].

У 1898 р. сейм вирішив профінансувати довготривалу реставрацію греко-католицької церкви у Станиславові, на яку передбачалося впродовж 1898–1902 років виділити 10 тис. гульденів [20, s. 24]. Також у крайовий бюджет на 1898 р. закладені позиції про фінансування реставрації іконостасу у греко-католицькій церкві у Сеняві (300 гульденів), дзвіниці Нагірної церкви греко-католицького братства у Яворові [20, s. 24], та стародавнього костелу Бернардинів у Сокалі (1000 гульденів) [20, s. 25].

Наступного року Галицький крайовий сейм ухвалив рішення надати церковному комітету у Рогатині одноразову допомогу у розмірі 300 гульденів на реставрацію стародавньої церкви, а також виділити досить значні кошти (10 тис. гульденів) на перебудову Олеського замку, у зв'язку з тим що там планувалося розмістити додаткові рільничі курси народної школи. Варто додати, що, виділяючи кошти на цю перебудову, сейм доручив крайовому віділу домовитись з шкільною владою про право вільного доступу у замок для всіх охочих.

Витрати, які сейм у 90-х рр. XIX ст. щорічно виділяв на реставрацію окремих історичних пам'яток, подано у табл. 2.

Таблиця 2

Витрати з крайового бюджету на реставрацію окремих історичних пам'яток у Західній та Східній Галичині у 90-х рр. XIX ст. (у гульденах)

Рік	Західна Галичина	Східна Галичина
1890	2000	0
1891	5700	0
1892	5700	0
1893	2000	0
1894	500	0
1895	2700	6500
1896	15700	3200
1897	10000	4400
1898	14800	3600
1899	14500	12800

З наведеної таблиці випливає, що розмір коштів, які Галицький крайовий сейм щорічно виділяв на реставрації окремих історичних пам'яток, мав тенденцію до зростання. Є очевидним і той факт, що при фінансуванні таких реставраційних робіт пріоритет, здебільшого, надавався пам'яткам Західної Галичини.

Таким чином, починаючи з 60-х рр. XIX ст. фінансування охорони історичних пам'яток Галицьким крайовим сеймом мало стійку тенденцію до зростання. І не останню роль у цьому відіграла активна позиція галицьких консерваторів, які постійно домагались від сейму збільшення регулярних виплат на охорону пам'яток старовини. Пріоритетними напрямками фінансування були витрати на проведення реставраційних робіт найбільш відомих пам'яток церковної архітектури, а також на утримання інституцій, які займались вивченням та збереженням пам'яток старовини.

Список використаних джерел

1. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, відділ рукописів. Ф. 26. Оп. 1. Спр. УК–1. Арк. 67.
2. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАІЛ України). Ф. 135. Оп. 1. Спр. 41.
3. ЦДАІЛ України. Ф. 616. Оп. 1. Спр. 5.
4. ЦДАІЛ України. Ф. 616. Оп. 1. Спр. 8.
5. ЦДАІЛ України. Ф. 616. Оп. 1. Спр. 16.
6. Budżet funduszu krajowych na rok 1878, dla marszałka kraju // Budżet krajowy na rok 1878 [b. m. i r.]. S. 1–23.
7. Budżet krajowy na rok 1876, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 25 i 26 maja // Budżet krajowy na rok 1876 [b. m. i r.]. S. 1–13.
8. Budżet krajowy na rok 1880, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dni 15, 16 i 17 lipca, 1880 // Budżet krajowy na rok 1880 [b. m. i r.]. S. 1–27.
9. Budżet krajowy na rok 1882, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 21–24 października 1881 // Budżet krajowy na rok 1882 [b. m. i r.]. S. 1–20.
10. Budżet krajowy na rok 1884, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 18 października 1883 // Budżet krajowy na rok 1884 [b. m. i r.]. S. 1–24.
11. Budżet krajowy na rok 1885, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 21–23 października 1884 // Budżet krajowy na rok 1885 [b. m. i r.]. S. 1–30.
12. Budżet krajowy na rok 1887, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 21–25 stycznia 1887 // Budżet krajowy na rok 1887 [b. m. i r.]. S. 1–38.
13. Budżet krajowy na rok 1888, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 20–21 stycznia 1888 // Budżet krajowy na rok 1888 [b. m. i r.]. S. 1–34.
14. Budżet krajowy na rok 1891, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 22, 24, 26, 27 i 29 listopada 1890. // Budżet krajowy na rok 1891 [b. m. i r.]. S. 1–41.
15. Budżet krajowy na rok 1892, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 7, 8, i 9 kwietnia 1892 // Budżet krajowy na rok 1892 [b. m. i r.]. S. 1–46.
16. Budżet krajowy na rok 1894, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 16 lutego 1894 // Budżet krajowy na rok 1894 [b. m. i r.]. S. 1–53.
17. Budżet krajowy na rok 1895, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 7 i 8 lutego 1895 // Budżet krajowy na rok 1895 [b. m. i r.]. S. 1–67.
18. Budżet krajowy na rok 1896, uchwalony na

posiedzeniach sejmowych z dnia 5,6 i 7 lutego 1896 roku // Budżet krajowy na rok 1896 [b. m. i r.]. S. 1–65. 19. Budżet krajowy na rok 1897, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 13 i 15 lutego 1897 roku // Budżet krajowy na rok 1897 [b. m. i r.]. S. 1–65. 20. Budżet krajowy na rok 1898, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 16, 17 i 19 lutego 1898 roku // Budżet krajowy na rok 1898 [b. m. i r.]. S. 1–66. 21. Budżet krajowy na rok 1899, uchwalony na posiedzeniach sejmowych w dniach 24, 27 i 28 marca 1899 roku // Budżet krajowy na rok 1899. Łwów, 1899. S. 1–69. 22. Budżet krajowy na rok 1900, uchwalony na posiedzeniach sejmowych w dniach 30 grudnia 1899, 2, 6, 10, 11 i 26 kwietnia 1900, tudzież w dniach 1, 3 i 4 maja 1900 r. // Budżet krajowy na rok 1900. Łwów, 1900. S. 1–59. 23. Budżet krajowy na rok słoneczny 1868 // Budżet. 1868 [b. m. i r.]. S. 11–42.

References

1. L'viv's'ka natsional'na naukova biblioteka Ukrainy im. V. Stefanyka, viddil rukopysiv. F. 26. Op. 1. Spr. UK–1. Ark. 67. 2. Tsentral'nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrainy, m. L'viv (TsDIAL Ukrainy). F. 135. Op. 1. Spr. 41. 3. TsDIAL Ukrainy. F. 616. Op. 1. Spr. 5. 4. TsDIAL Ukrainy. F. 616. Op. 1. Spr. 8. 5. TsDIAL Ukrainy. F. 616. Op. 1. Spr. 16. 6. Budżet funduszów krajowych na rok 1878, dla marszałka kraju. Budżet krajowy na rok 1878 [b. m. i r.]. S. 1–23. 7. Budżet krajowy na rok 1876, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 25 i 26 maja. Budżet krajowy na rok 1876 [b. m. i r.]. S. 1–13. 8. Budżet krajowy na rok 1880, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dni 15, 16 i 17 lipca, 1880. Budżet krajowy na rok 1880 [b. m. i r.]. S. 1–27. 9. Budżet krajowy na rok 1882, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 21–24 października 1881. Budżet krajowy na rok 1882 [b. m. i r.]. S. 1–20. 10. Budżet krajowy na rok 1884, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 18 października 1883. Budżet krajowy na rok 1884 [b. m. i r.]. S. 1–24. 11. Budżet krajowy na rok 1885, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 21–23 października 1884. Budżet krajowy na rok 1885 [b. m. i r.]. S. 1–30. 12. Budżet krajowy na rok 1887, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 21–25 stycznia 1887. Budżet krajowy na rok 1887 [b. m. i r.]. S. 1–38. 13. Budżet krajowy na rok 1888, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z 20–21 stycznia 1888. Budżet krajowy na rok 1888 [b. m. i r.]. S. 1–34. 14. Budżet krajowy na rok 1891, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 22, 24, 26, 27 i 29 listopada 1890. Budżet krajowy na rok 1891 [b. m. i r.]. S. 1–41. 15. Budżet krajowy na rok 1892, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 7, 8, i 9 kwietnia 1892. Budżet krajowy na rok 1892 [b. m. i r.]. S. 1–46. 16. Budżet krajowy na rok 1894, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 16 lutego 1894. Budżet krajowy na rok 1894 [b. m. i r.]. S. 1–53. 17. Budżet krajowy na rok 1895, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 7 i 8 lutego 1895. Budżet krajowy na rok 1895 [b. m. i r.]. S. 1–67. 18. Budżet krajowy na rok 1896, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 5,6 i 7 lutego 1896 roku. Budżet krajowy na rok 1896 [b. m. i r.]. S. 1–65. 19. Budżet krajowy na rok 1897, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 13 i 15 lutego 1897 roku. Budżet krajowy na rok 1897 [b. m. i r.]. S. 1–65. 20. Budżet krajowy na rok 1898, uchwalony na posiedzeniach sejmowych z dnia 16, 17 i 19 lutego 1898 roku. Budżet krajowy na rok 1898 [b. m. i r.]. S. 1–66. 21. Budżet krajowy na rok 1899, uchwalony na posiedzeniach sejmowych w dniach 24, 27 i 28 marca 1899 roku. Budżet krajowy na rok 1899. Łwów, 1899. S. 1–69. 22. Budżet krajowy na rok 1900, uchwalony na posiedzeniach sejmowych w dniach 30 grudnia 1899, 2, 6, 10, 11 i 26 kwietnia 1900, tudzież w dniach 1, 3 i 4 maja 1900 r. Budżet krajowy na rok 1900. Łwów, 1900. S. 1–59. 23. Budżet krajowy na rok słoneczny 1868. Budżet. 1868 [b. m. i r.]. S. 11–42.

Игорь Саламаха

ФИНАНСИРОВАНИЕ ГАЛИЦКИМ КРАЕВЫМ СЕЙМОМ ОХРАНЫ ИСТОРИЧЕСКИХ ПАМЯТНИКОВ ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЫ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX В.

В статье исследуются особенности финансирования Галицким краевым сеймом во второй половине XIX в. охраны исторических памятников края. Определяется, что чаще всего средства из краевого бюджета выделялись на реставрации наиболее известных памятников церковной архитектуры. Делается предположение о решающем влиянии галицких чиновников-консерваторов на увеличение регулярных ежегодных расходов Галицкого краевого сейма на охрану памятников.

Ключевые слова: финансирование, консерватор, Галицкий краевой сейм, исторический памятник, реставрация.

Ihor Salamakha

FINANCING OF PROTECTION OF HISTORICAL MONUMENTS IN EASTERN GALICHINA BY THE GALICHINAN REGIONAL SEJM (DIET OF THE KINGDOM OF GALICHINA AND LODOMERIA) IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

The article analyzes the peculiar issues associated with financing of protection of the regional historical monuments by the Galichinan Regional Sejm (Diet of the Kingdom of Galichina and Lodomeria) in the second half of the 19th century. The paper gives numerous examples of the Sejm expenditure on the preservation of historical buildings, enumerates the architectural monuments which have been restored using the funds allocated from the regional budget of Galichina. The assumption is made on the decisive influence of the Galichinan conservative government officials on the increase of regular annual expenses of the Galichinan Regional Diet for protection and preservation of monuments.

The author determines that the regional budget funds have been mainly allocated for the restoration of the most famous buildings of church architecture. The article makes a generalizing conclusion that the costs of the Galichinan regional Diet for the protection of historical monuments in the region had a stable tendency toward growth in the second half of the 19th century.

Key words: funding, conservator-restorer, Galichinan Regional Sejm, historical monuments, restoration.

УДК 94:355.454(477.83–25) «1921/1939»

Андрій Щеглов

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ ЛЬВІВСЬКОГО ГАРНІЗОНУ ТА ЙОГО ВІЙСЬКОВІ ТРАДИЦІЇ (1921–1939 РР.)

У статті досліджено питання участі військовиків міжвоєнного Львова у культурному житті міста. Виокремлено й викладено характерні особливості святкування державних та військових свят у гарнізоні, при цьому особлива увага звертається на проведення військових парадів та ролі військових оркестрів у загальноміських урочистостях. Також висвітлюється роль львівських військових частин та корпусу кадетів у проведенні балів та вечорів. Окрема увага присвячена функціонуванню військових культурних інституцій міста – офіцерських та сержантських осередків, клубів. Аналізується вплив військовиків на розвиток масової культури Львова: кіно, радіо, театрального життя. Доводиться вагомий вплив військових частин гарнізону на активізацію культурного життя міста.

Ключові слова: Львівський гарнізон, культура, культурне життя, військовий гарнізон, військові традиції.

У міжвоєнний період Львів був одним із найбільших культурних центрів Другої Речі Посполитої. Певною мірою цьому сприяв один із найбільших військових гарнізонів держави та статус міста як командного центру Східної Галичини. Польські військовики, які у зазначений період активно впливали на усі сфери суспільного життя, також здійснювали величезний вплив на формування культурного обличчя міста. Неможливо уявити загальноміські святкування державних, військових та релігійних свят без участі військовослужбовців гарнізону. Більше того, саме військові частини часто-густо виступали ініціаторами та організаторами подібних заходів. Проведення військових парадів, польових богослужінь, виступи військових оркестрів, військові бали, вечори та інші військові традиції гарнізону надавали культурному життю міста специфічного «шарму» та формували у польської частини населення тогочасної польської держави образ «східної фортеці» та опори польської культури на західноукраїнських землях. Саме тому, здійснення аналізу впливу військовиків на культурне життя міста видається цікавим та актуальним. Окрім того, це дозволить доповнити матеріали з історії культури Львова, військової історії міста міжвоєнного періоду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує наявність інтересу сучасних українських істориків до проблематики розвитку культурно-освітнього життя Львова та західноукраїнських земель у міжвоєнний період. Низка праць науковців – Т. Завгородньої [4], Б. Ступарика [7], Ю. Щербяк [8], присвячена розвитку культурно-освітнього процесу. Аналіз елементів маскульту Західної України здійснено у наукових розвідках О. Боньковської [1], О. Вей [2], Б. Гершевської [3], Л. Снісарчук [6], місцю Галичини в українській культурі у міжвоєнний період присвячена праця М. Семчишина [5]. Водночас, спостерігається недостатнє зацікавлення українських науковців проблематикою впливу польських військовиків на розвиток культурного життя. Значно краще ця проблематика відображена у працях польських істориків. До основних праць польських вчених, у яких висвітлюються питання культурного життя військовиків належать публікації А. Останека [43–44], Л. Вищельського [55], Я. Одземковського [39], П. Ставецького [51] та ін.

Важливим історичним джерелом є нариси історії польських військових частин Львова, у яких, хоча і дещо фрагментарно міститься інформація про їх участь у культурному житті та військові традиції [27; 46; 52–53; 58–59].

Метою статті є здійснення аналізу впливу львівського військового гарнізону на культурне життя міста у міжвоєнний період: дослідження та опис характерних особливостей участі військових підрозділів у культурних заходах, характеристика діяльності військових осередків та клубів, висвітлення ролі та місця військовиків у формах масової культури міста.

До найважливіших культурних заходів міжвоєнного Львова варто віднести урочистості з нагоди державних та військових свят. У їх організації та проведенні брало участь військове